

ВЕЧІР У НЬЮ-ЙОРКСЬКОМУ БАРІ: ПОЛКОВНИК КИДАЄ ВИКЛИК

Холодного листопадового вечора 1967 року ми сиділи у «Док Фідлерс», одному з наших улюблених барів у дільниці Інвуд на Мангеттені, під номером 264 на розі Шерман-авеню та Айшем-стріт. За бармена там був Джордж Лінч, якого ми називали Полковником. То було почесне звання, бо в армії він дослужився лише до рядового першого класу. Хай там як, Лінч був великим знавцем військової історії і справжнім патріотом.

Якось Полковник експропріював порожній клаптик землі на розі й установив там гігантський флагшток — такий можна побачити в Центральному парку чи перед будівлею якоїсь державної установи. Той флагшток стоїть там і нині. Щоранку він урочисто піднімав прапор; щовечора на заході сонця — опускав. У День пам'яті

і Четвертого липня Полковник з року в рік організував на Шерман-авеню парад і використовував усі свої зв'язки, щоб це була справжня подія. Наприклад, спонукав Білла Ленагана, командувача резерву Корпусу морської піхоти США у Форт-Шуйлері, форті XIX століття в Троггс-Неку, де сьогодні розташовані Морський коледж та музей Університету штату Нью-Йорк, у буквальному сенсі відрядити до нього на марш морську піхоту. Зусилля Полковника стали ще нагальнішими тепер, коли ми воювали у В'єтнамі і там служило так багато хлопців з нашої околиці.

Полковник запропонував Фінбару Девайну, рославо-му чоловіку, який жив вище по вулиці й керував відділом сурмачів і барабанщиків «Смарагдового товариства» Департаменту поліції Нью-Йорка, стати на чолі летючого загону волинщиків у кілтах і барабанщиків – у своїй хутряній гусарській шапці з плюмажем і піднесеною вгору булавою. Отець Кевін Девайн, Фінбарів брат і парох на парафії Доброго Пастиря, запросив на марш усіх священників, монахинь і дітей із католицької школи. Ще один із братів Девайнів працював у Федеральному бюро розслідувань, і Полковник переконав його організувати групу агентів ФБР, які мали вийти з-під прикриття і долучитися до маршу. Так, наш Полковник був достоту божевільний – і це було чудово.

До хлопців, які повернулися з війни, він ставився як до осіб королівської крові. За випивку вони у «Док Фідлерс» не платили. Тут-таки біля бару, за рогом, у будинку, який ми охрестили Казармою, й була його оселя, де

стояли два армійські двоярусні ліжка: одне для нього самого, а інше – для будь-якого військовослужбовця, який повертався додому й потребував даху над головою.

У барі Полковник був цар і бог. Він слухав кожного, сміявся й умів розповісти історію без жодного зайвого слова – достеменно ваш дідусь-ірландець, здатний скопіювати будь-який акцент і будь-який голос, – а кінець її виявлявся таким, що від сміху ви геть забували про свою астму. І водночас належав до тих, кому пальця в рот не клади; хто на його вахті починав пороти дурниці, дуже скоро опинявся за дверима.

Останнім часом Полковник був невдоволений тим, що показували у новинах про війну. Антивоєнні протести переростали у протести антисолдатські. Протестували не тільки проти президента Ліндона Б. Джонсона, який загострив успадкований від президента Джона Ф. Кеннеді конфлікт, збільшивши чисельність контингенту у В'єтнамі з 16 000, які були там за Кеннеді, до пів мільйона. І не суто проти генерала Вільяма Вестморленда, командувача силами США у В'єтнамі, який просив розгорнути ще більше військ. Ні, тепер протестувальники приглядалися до юнаків, яких призвали в армію, і до ветеранів, що повернулися з того невимовного пекла додому. Ми чули, що, з'явившись на призовну комісію на Вайтголл-стріт, сусідські хлопці (багато хто з них був іще такий зелений, що прийшов туди з батьками чи старшими братами) зустріли пікетувальників з плакатами, де писало: «Військові – убивці».

Дивлячись по встановленому над барною стійкою телевізору новини, де крутили такі-от сюжети, Полковник своєї огиди не приховував.

— Уявляєте, наскільки деморалізовані вони мають бути, коли виконують там свій обов'язок? — загарчав того вечора він. — Треба щось для них зробити!

— Так! — закричали присутні.

— Показати їм, що ми їх підтримуємо!

— Правильно! — залунали ще гучніші крики.

— Треба, щоб хтось поїхав до В'єтнаму, розшукав там наших хлопців з району і привіз кожному по пиву!

— Так! Зажди-зажди... Що?

— Ви мене чули! Привезти їм доброго пива, привезти вісточку з дому. Треба їх... підбадьорити. Сказати, що ми з ними — щосекунди і щокроку!

Полковник сперся обіруч на стійку й подивився мені в очі; погляд у нього був надзвичайно серйозний.

— Чіку, — сказав він, — я хочу позичити твоє посвідчення моряка.

Прозвучало це радше як наказ, аніж як прохання.

Я був моряком американського торговельного флоту, цивільним моряком і працював на танкерах та інших комерційних суднах. Подався на цю роботу, відслуживши на початку 1960-х чотири роки в Корпусі морської піхоти США.

У мене було посвідчення моряка, так звана «зед-картка» — щось схоже на військовий квиток. На ньому є фото і вказані роки служби. У моєму було також зазначено, що

я вмю давати раду з боеприпасами і маю відповідний дозвіл від військової влади. Цей документ видає берегова охорона США, його використовують замість паспорта.

— Навіщо вам моє посвідчення моряка? — запитав я.

— Сяду на якесь судно до В'єтнаму, — відповів він, — і завезу всім хлопцям з району по пиву.

Під час війни літати зі Штатів до В'єтнаму — припустимо, заманулося комусь махнути на весняні канікули у прегарне середмістя Дананга, — цивільні без дозволу військових не мали права.

Але «позичити» моє посвідчення моряка, щоб вирушити в зону бойових дій, Полковник не міг, ніяк не міг. Він уявлення не мав, що робити на торговельному судні, а поза тим, зовні геть мене не нагадував. Я мав руде волосся і був на десять років молодший: забудьте, це неможливо, просто неможливо. Це ж узагалі якась божевільна ідея, ні?

Аби переконатися, що Полковник говорить серйозно, я подивився йому в очі. О, так, він був серйозний, напрочуд серйозний.

На кінець 1967-го Інвуд поховав уже двадцять вісім хлопців — чийось рідних і двоюрідних братів, чийось друзів, які загинули у В'єтнамі. На похорон збиралися люди з усієї околиці, байдуже, знали вони загиблого чи ні. Принаймні половину солдатів призвали (або ж вони зголосилися до війська самі) відразу після закінчення середньої школи, у вісімнадцять чи навіть сімнадцять років. В останньому випадку їхні батьки мали підписати

дозвіл, ніби йшлося про шкільну екскурсію – екскурсію за дев'ять тисяч миль, звідки діти могли не повернутися. З тих молодих чоловіків, які після школи пішли вчитися далі, багатьох призвали в армію незабаром після отримання диплома; призивати тоді могли до двадцяти шести років.

Хлопців, у яких серед друзів сім'ї знайшовся б лікар, а отже, й запис у документах про нервові хвороби чи п'яткові шпори, в Інвуді не було. Як і хлопців із безконтинентними відстрочками з коледжу, на взірць майбутнього віцепрезидента Діка Чейні, який чотири рази отримував відстрочку через навчання та ще одну – так, про всяк випадок. Перейти кордон і стати канадцями для нас теж був не варіант.

Ми з Полковником приятелювали з 22-річним Майком Морроу, який загинув у червні від мінометного обстрілу під час операції «Біллінгс». Його рота та ще три з 1-ї піхотної дивізії потрапили в засідку, й у посадковій зоні «Ікс-Рей» їх переважали до 2000 в'єтконгівців. За повідомленням уряду Сполучених Штатів, кривавий підсумок був такий: «вони» втратили 222 осіб, ми – 39, і то якраз тоді, коли вдома починалося «літо кохання». Ще ми втратили 23-річного Джонні Нопфа, убитого в День усіх святих, 1 листопада 1966 року, коли його мати молилася за нього в церкві.

Потім був Томмі Міноуг, який сам пішов до армії у дев'ятнадцять, а через місяць після свого двадцятиріччя, у квітні 1967 року, загинув як герой. Прийняти його

смерть було особливо важко. Попри всю свою сміливість, Томмі був навдивовижу милим хлопцем. Йому, міцному й високому, ніколи й на думку не спадало над кимось глумитися. Він терпіти не міг, коли хтось залишався осторонь, і завжди знаходив спосіб залучити до змагань із командних видів спорту в Інвуд-парку чи до вуличних ігор дітей, з якими ніхто інший не хотів гратися. Ми з його старшим братом Джеком і трьома іншими братами приятелювали, тож він був за молодшого брата нам усім. У ті часи, коли у сім'ях було по четверо-шестеро, а то й десятеро дітей, старші брати дозволяли молодшим тягатися за нами, а ми гуртом за всіма ними наглядали.

Таким-ото хлопцем був Томмі: якимось улітку біля басейну «Мірамар» його батько, Джон Міноуг на прізвисько «Один Удар», запитав свого приятеля Денні Лінча, чи не знайдеться у них там якоїсь роботи для Томмі, щоб уберегти того від неприємностей протягом десяти довгих, спекотних тижнів поза школою. Шкода, сказав Лінч, але всі вакансії вже зайняті. З тим містер Міноуг і подався геть, але вигляд мав доволі пригнічений.

– Зачекай! – гукнув йому навздогін Лінч. – Знаєш, хай Томмі приходять. Трохи тут допоможе і хоча б плавати тоді зможе безкоштовно.

Містер Міноуг на це пристав, і Томмі також, адже працював щодня не покладаючи рук. Рятувальник Енді Розенцвейг розповідає, що одного разу власник басейну нагодився якраз тоді, коли Томмі підмітав, складав рушники і носив шезлонги. Він запитав: